

Prosedyre for håndtering av dødfisk, svimere og ensilasje - Matfisk

Versjon: 33

Dokumentansvarlig: Camilla Johnsen

Godkjenner: Gunnar Gudmundson

Sist revidert: 24/01/2024

Dokumentnummer: 289

Formål

Sørge for å redusere smittepress ved regelmessig opptak av dødfisk og svimere. Gjennom opptak og registrering vurderes helsetilstand. Sørg for velferdsmessig rett behandling ved opptak av svimere og villfisk. Unngå forurensning. Registrere svinn. Sikre best mulig gjenvinning av avfallet. Sikre varsling internt og til Mattilsynet ved forøket dødelighet og mistanke om sykdom.

Verneutstyr

Verneutstyr skal brukes i henhold til Instruks for bruk av verneutstyr (Dok. 82), og sikkerhetsdatablad for kjemikalier som brukes.

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring ved regelmessig overvåking av dødelighet:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Regelmessig overvåking av dødelighet	Driftsleder	Daglig	<p>Fisk som er levende skal håndteres skånsomt og ikke være utenfor vann mer enn 2 minutter. Svimere og villfisk som tas ut skal håndteres med glatte hansker, og skal avlives med en overdose av Benzoak, Finquel eller Maquis, eller ved slag i hodet og deretter bløgging. All fisk skal være bedøvd innen 2 minutter fra opptak vann. Det er ikke tillatt å bruke høtt/klepp på levende fisk.</p> <p>Overdosekar: <500 gram fisk = Svartstamp >500 gram fisk = minimum 200 liters kar Ved mye svimere bør det være to kar tilgjengelig slik at fisken får ligge i minimum 10 minutter.</p> <p>Registrering av dødelighet og årsak i Fishtalk (se under registreringer).</p> <p>Ved opptak av dødfisk fra merd til båt skal håven aldri være så full at det er en mulighet for at fisk faller i sjøen. Selv om den er død kan det være en mulighet for svimere.</p> <p>Obs! Når det ikke er mulig å utføre daglig røkting og fjerning av dødfisk (f.eks. ved uvær) skal lokaliteter som har undervannskamera bruke disse for å kontrollere dødfiskhåven. Husk da å huke av for «har sjekket dødelighet» i Fish Talk. Ikke utført opptak av dødfiskhåv skal registreres som intern hendelse.</p>

Bruk av lift-up	Driftsleder	Daglig	Montering og bruk av lift-up skal gjøres i henhold til brukermanual.
		Daglig	Montering og bruk av Servi-system gjøres i henhold til brukermanual.
		Ved behov for ekstra ensilasje-kapasitet	Sjekkliste for bruk av lift-up [1237] skal benyttes ved montering og demontering av lift-up for anlegg som har dette, eller dersom det tas i bruk som ekstra ensileringskapasitet ved høy dødelighet.
Rømming	Driftsleder	Daglig	Ved opptak av svimere er det fare for rømming. Dette skal være risikovurdert og tiltak skal være iverksatt for å unngå at fisk spretter ut av håv ved overførsel fra merd til båt.
Hygiene	Driftsleder	Daglig	<p>Hver merd skal i utgangspunktet ha en separat håv til å håve dødfisk og svimere. Det skal ikke benyttes samme håv til lusetelling (frisk fisk) og dødfisk.</p> <p>I tilfeller der en er nødt til å bruke samme håv i flere merder skal denne vaskes og desinfiseres mellom bruk i ny merd</p> <p>Linnet i håven skal være tilpasset størrelse på fisken; dvs smoltnøter/kombinøter= smolttin i håv.</p> <p>Renhold skal utføres i henhold til Renholdsplan ensilasje og dødfiskutstyr (Dok. 374) og Renholdsplan båt (Dok. 373).</p> <p>Dødfisk-stamp, håver og annet utstyr som blir benyttet ved dødfiskhåndtering, skal vaskes og desinfiseres etter bruk.</p> <p>Båten rengjøres etter dødfisktømming / plukking.</p> <p>Det bør være lengst mulig avstand fra dødfiskkar og førsekker/annet utstyr.</p>

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring – Ensilasje og ensilasjeanlegg:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Kverning, ensilering, lagring	Driftsleder	Daglig	<p>Fisk skal kvernes og ensileres omgående.</p> <p>Fisken skal kvernes godt med tilsetning av maursyre, dosering 2-3 %. Alle partikler skal være under 5 mm.</p> <p>pH på ensilasjen skal undersøkes og være 3,5-3,7. pH måles jevnlig og ved overføring fra kvern til stortank. Utstyr som benyttes til måling av pH må kalibreres regelmessig for å sikre at målingene blir korrekte. Alternativt kan pH-strips benyttes.</p> <p>Ensilasjen skal sirkuleres (rolig) en gang per døgn, slik at best mulig kvalitet oppnås. Når høy lufttemperatur fylles ikke tankene mer enn 80%.</p> <p>Alle tanker og beholdere med ensilasje skal være merket med følgende tekst: "kategori 2- ikke til fôr". Merkingen skal være godt synlig for båt/bil som henter ensilasjen.</p> <p>Forhåndsgodkjent maursyre (av mottaker) iblandet avtalt antioksidant skal tilsettes ensilasjen.</p> <p>Andre stoff skal ikke brukes med mindre dette er skriftlig avtalt med mottaker på forhånd.</p>

			Dersom ensilasjen koker skal Antiboil tilsettes max opp til 1%. Koking og tilsetting av Antiboil anses som avvik og skal registreres som intern hendelse i Intalex.
Levering av ensilasje	Driftsleder	Når ensilasje-lager-tanken nærmer seg full	Bestill tømning innen rimelig frist (senest 5 dager før behov). - pH skal være 3,5-3,7 ved avhenting - total flyktig Nitrogen skal ikke overstige 60 mg/100g vare (4,5%). Ensilasjemottaker skal varsles når man vet at ensilasjen ikke er innenfor de rette verdiene. Ensilasjen som er kategori 2 skal leveres til godkjent mottak. Leveringen skal dokumenteres med handelsdokument som arkiveres på lokaliteten. Handelsdokument skal signeres av avsender, før ensilasjen forlater lokaliteten.
Bestilling av ensileringsveske	Driftsleder	Ved behov.	Mottaker av ensilasje leverer syre når fartøy henter ensilasje på lokalitet. Bestilling av syre blir gjort når det bestilles henting av ensilasje.
Hygiene	Driftsleder	I henhold til rhp. (Dok. 374)	Renhold skal utføres i henhold til Renholdsplan ensilasje og dødfiskutstyr (Dok. 374)

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring ved forøket dødelighet/mistanke om sykdom i anlegget:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Forøket dødelighet	Driftsleder	Ved intern hendelse (eks. mistanke om sykdom i anlegget, etter avlusning, eller håndtering, etter utsett etc.)	Ved forøket dødelighet røktes død fisk oftere enn 1 gang per dag. Røktes så mange ganger som skal til for å få kontroll på dødfisk og svimere. Varsle relevant personell (se beskrivelse under). Ved akutte hendelser eller mistanke om ILA, PD eller BKD henvises til: Beredskapsplan for Cermaq Norway (Dok. 1154) Ved vedvarende høy dødelighet eller kompromittert fiskevelferd henvises til: Prosedyre for ivaretagelse av fiskevelferd og -helse i Cermaq Norway. NB! Ved forsøkt dødelighet etter avlusning se Prosedyre for avlusning ved bruk Ikke Medikamentelle Metoder (IMM) (Dok. 1214)
Forøket dødelighet Fisk <500 gram.	Driftsleder	Ukentlig: Ved dødelighet >0,35 % pr merd	Varsle relevant personell (se beskrivelse under om varslings). Opprettelse av internhendelse i Intalex. <i>NB! En hendelse = et avvik.</i>
Forøket dødelighet Fisk >500 gram.		Ukentlig: Ved dødelighet >0,18 % pr merd	Verdiene gjelder ved forøket dødelighet.

Varsling til Mattilsynet knyttet til Fiskehelse (dødelighet/mistanke om sykdom)

Fiskehelse, Leder sjø Nordland / produksjonsleder Finnmark og Mattilsynet skal varsles umiddelbart ved:

Referanser og eventuelle vedlegg tilhørende dette styringsdokumentet er listet opp i Intalex

- a) Uavklart forøket dødelighet
 b) Mistanke om sykdom på liste 1, 2 eller 3 iht. Forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr

Regionsansvarlig Fiskehelse - Nordland (Mikael Fjell Wold), skal ha varsel for NL.	454 61 594
Leder fiskehelse Karl Fredrik Ottem	919 19 747
Leder sjø Nordland	990 13 998
Produksjonsleder Finnmark	959 83 799
Mattilsynet	22 40 00 00

Ved uavklart forøket dødelighet eller mistanke om sykdom skal det gjennomføres helsekontroll ved fiskehelsepersonell så raskt det praktisk lar seg gjennomføre. Hvis situasjonen etter 14 dager fortsatt er uoppklart selv etter ny helsekontroll og utredelser (prøvesvar), med mindre årsaksforhold er entydig og avklart, skal Mattilsynet varsles. Helsesituasjonen i hele anlegget vurderes. Leder sjø Nordland/Produksjonsleder Finnmark, driftsleder og andre relevante personer skal ha beskjed når varsling er gjennomført.

Varsling til Mattilsynet knyttet til Velferd

Ved forhold som har medført vesentlige velferdsmessige konsekvenser for fisken dvs. såkalte velferdshendelser f.eks. sykdom, skader/sår og svikt (utstyr/teknisk/miljø) skal Mattilsynet varsles.

Velferdshendelser og interne grenser for varsling Mattilsynet

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Etter utsett	Regionsansvarlig Fiskehelse eller Stedfortreder	Ukentlig	Varsling via Altinn sin skjematjeneste ved >1 % dødelighet
I ordinær drift (lysblink, svimeraktivitet, sår etc)	Tilsynsførende fiskehelsepersonell NB! Ved eksternt tilsynspersonell varsler Regionansvarlig Fiskehelse eller Stedfortreder		Varsling via Altinn sin skjematjeneste ved >2-3 X ukesgrense (fisk under 500 gram = 1 %, fisk over 500 gram = 0,54 %)
Ved håndteringer (behandling/sortering/vaksinering/flytting)	Utskrivende eller tilsynsførende fiskehelsepersonell. NB! Ved eksternt tilsynspersonell varsler Regionansvarlig Fiskehelse eller Stedfortreder		Varsling via Altinn sin skjematjeneste ved >1 % dødelighet

Ved vedvarende fiskehelseutfordringer (forhøyet dødelighet/sykdom) eller kompromittert velferd henvises til Prosedyre for ivaretagelse av fiskevelferd og -helse i Cernaq Norway (Dok. 1210). Leder sjø Nordland/Produksjonsleder Finnmark, driftsleder og andre relevante personer skal ha beskjed når varsling er gjennomført.

Varslet til Mattilsynet skal inneholde:

- Hvilke anlegg det gjelder
- Omfang av hendelsen dvs antall fisk affisert, total tap (selvdød+destuert), relevante driftsparametere (miljø, føring, appetitt).
- Mulig rotårsak (smittsom sykdom, behandling, svikt, uhell ev annet).
- Opplysninger om utført helsekontroll, helse rapport og/eller prøvesvar.
- Umiddelbare korrigerende tiltak og ev forebyggende tiltak for å unngå slike hendelser igjen.

Oppklaring av årsaksforhold

Ofte er ikke rotårsak eller omfang av en hendelse umiddelbart avklart om dette gjelder fiskehelsemessige eller velferdsmessige hendelser. Varslingen til Mattilsynet kan da virke ufullstendig,

Referanser og eventuelle vedlegg tilhørende dette styringsdokumentet er listet opp i Intelex

men det er likevel viktig at varslingen blir utført. Varslingen følges deretter opp med ytterligere orientering til Mattilsynet etter hvert som omfang av hendelsen er avklart, og rotårsak identifisert.

Registreringer (Se også Oversikt journalføring – Matfisk, dok. 276)

- Fisk som dør i settefiskanlegget skal rapporteres fra settefisk. All fisk som settes ut i sjø skal rapporteres fra matfisklokaliteten. Dette gjelder også dødfisken som kommer med brønnbåten og som leveres i merdene.
- Antall dødfisk og dødelighetsårsak skal registreres i Fishtalk (se Dødfiskveileder). Det skal skilles mellom fisk som ble plukket ut som svimere og fisk som var død ved opphenting:
Dødfisk= selvdød fisk i Fishtalk.
Destruksjon= aktivt avlivet: Svimere, tapere, fisk med lyter (sår/skader) eller fisk med kompromittert velferd som fortsatt er i live ved røkting og dødfiskopptak skal IKKE registreres som dødfisk men som destruert fisk under tilhørende destruksjonsårsak i Fishtalk. Sum dødfisk+destruert= Total antall tapt.
- Oversikt over mengde ensilasje levert fra anlegget registreres i Ensilasjeregister i mappe tilhørende hver lokalitet:
Finnmark: U/Produksjon/Matfisk/Matfisk Finnmark/Lokalitet/Ensilasjeregister
Nordland: U/Produksjon/Matfisk/Brukerhåndbøker Nordland/Lokalitet/Ensilasjeregister.
Handelsdokumentene nummereres fortløpende (i filnavn) og lagres i kronologisk rekkefølge i Ensilasjeregisteret.
- Levering av ensilasje med annen pH enn definert i avtale og/eller kadaverøs kvalitet skal registreres som internhendelse i Intelex.
- pH i ensilasje skal registreres regelmessig, pH utenfor grenseverdi registreres som intern hendelse i Intelex

En hendelse registreres som 1 intern hendelse. Dvs. at man ikke oppretter nye avvik på samme hendelse/situasjon. I tilfeller der årsakssammenhengen umiddelbart ikke lar seg identifisere må avviket analyseres av fiskehelsepersonell for identifisering av rotårsak. Dette kan medføre behov for flere helsekontroller og prøveuttak.

Brudd på grenseverdier og rutiner som beskrevet i denne prosedyre skal registreres og behandles i Intelex i henhold til Prosedyre for registrering og behandling av HS hendelser og interne hendelser (Dok. 364).

Massedød

Massedød= beredskapssak, se Beredskapsplan Cermaq Norway (1154)

Definisjon massedød: 2% (antall) eller 10 tonn biomasse pr døgn. Dersom en av disse tilstandene inntreffer iverksettes tiltak iht. til Beredskapsplan.